

Presentatie 21 maart 2025

Boeren in een veranderend klimaat

Briefadvies over klimaat en landbouw

Wouter Peters, Jan Willem Erisman

WKR.

De Wetenschappelijke Klimaatraad adviseert regering en parlement over de ontwikkeling van een klimaatneutrale en klimaatbestendige samenleving, op basis van brede wetenschappelijke inzichten en met oog voor andere maatschappelijke opgaven.

Missie

Adviezen

- **December 2023:** advies Klimaatplan 2025–2035
 - **Juli 2024:** advies CO₂–verwijdering
 - **November 2024:** brief Prioriteren op netcongestie
 - **December 2024:** advies Klimaat en landbouw
-
- Adviezen in voorbereiding:
 - Klimaatadaptatie t.b.v. Nationale Adaptatie Strategie (NAS) (2025)
 - Visie (2025)
 - Klimaatverandering en gezondheid (2026)

Betrokkenen

Raadsleden:

- **Wouter Peters** - Hoogleraar Koolstofkringloop, Wageningen University & Research
- **Jan Willem Erisman** - Hoogleraar Milieu en Duurzaamheid, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
- **Linda Steg** - Hoogleraar omgevingspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen

Projectteam vanuit de staf:

- Lieke Dreijerink
- Maya Bogers
- Dorien van den Bergh
- Menno Ottens
- Lotte Verhaar

Aanleiding advies Klimaat & landbouw

In advies Klimaatplan 2025 – 2035:

- Sturing vanuit de voedseltransitie begint met een visie op een duurzaam voedselsysteem
- Stel doelen voor landbouwemissies in 2040 en 2050
- Voer een normering in van broeikasgasemissies van de landbouw in samenhang met normen voor stikstof en water

Verdere uitwerking, want

- Zorg over de **kwetsbaarheid** van de landbouw door klimaatverandering,
- Het grote aandeel van de land- en tuinbouwsector in het **klimaatprobleem** én de **oplossing**,
- Een grote bijdrage van de landbouw aan **water- en natuurschade**,
- Het feit dat Nederland **niet op koers** ligt om de klimaat- water en natuurdoelen te halen,
- Zorg over richting van **verandering zonder sturing**.

Doel en aanpak

Doel advies: De WKR wil met dit advies een bijdrage leveren aan het landbouwbeleid gericht op

1. het versterken van de landbouw voor hun bijdrage aan een klimaatbestendig Nederland
2. het halen van de klimaatdoelen en in het verlengde daarvan de stikstof- en waterdoelen
3. het vergroten van perspectief voor boeren

Onderzoek aanpak

- Literatuuronderzoek
- Interviews met beleidsmakers, onderzoekers, boeren, partners uit de keten
- Toetsing in de praktijk
- Externe reviewers

Redeneerlijn

Uitgangspunten:

- Aanzienlijke bijdrage van sector aan klimaatverandering
- Voelbare effecten van klimaatverandering op de sector
- Groeiende adaptatie-opgave voor de sector en het land
- Grote claims op ruimte
- Bijdrage aan voedsel-, energietransitie en circulaire economie

Constatering:

- Het lukt de sector niet te bewegen richting doelen voor klimaat, water, natuur, etc.
- Boeren kunnen niet handelen vanwege gebrek aan perspectief

En dus:

- Landbouwbeleid richten op perspectief voor boeren om toekomstige rollen te kunnen vervullen

Bevindingen

Nodig is een brede invulling van het begrip ‘perspectief’:

- Financieel en economisch
- Duidelijkheid en consistent beleid voor de lange termijn
- Eigen regie op de bedrijfsvoering
- Waardering en erkenning voor rol en positie
- Eerlijke verdeling van de opgaven en opbrengsten door de hele keten

Aanbevelingen

- Stel voor de korte en lange termijn kaders en doelen voor de landbouw, o. a. op het gebied van klimaat en milieu. Deze zijn nodig als basis voor **doelsturing**.
 - Betrek boeren nauw bij de **besluitvorming over de toekomst** van de landbouw. Vraag hoe boeren doelen willen halen. Werk aan herstel van onderling **vertrouwen**.
 - Ondersteun en begeleid boeren zowel **financieel** als met het omschakelen naar een bedrijfsvoering die past binnen de bovengenoemde kaders.
 - Organiseer een **groeierende en rendabele afzetmarkt** voor duurzaam geproduceerde land- en tuinbouwproducten.
 - Investeer in initiatieven die de **samenwerking** tussen boeren en consumenten en tussen boeren onderling bevorderen.
- !!! Alleen in samenhang leiden deze aanbevelingen tot breder perspectief voor de boer en kan de sector in staat worden gesteld bij te dragen aan doelen voor klimaat, natuur, water.**

Ontvangst advies

- Kabinetsreactie verwacht binnen aantal weken
- Persaandacht:

Bij duidelijkheid hoort ook dat je niet terug naar Brussel gaat om afspraken bij te stellen

Wouter Peters, lid Wetenschappelijke Klimaatraad

‘Help de boer vooruit, maar morrel niet aan de klimaatdoelen’

Toekomst | Het lukt de Nederlandse landbouw amper om de CO₂-uitstoot omlaag te krijgen. Financiële onzekerheid en onvoorspelbaar beleid staan verduurzaming in de weg.

Lukas van der Storm
redactie duurzaamheid&economie

Ja, natuurlijk. Goede voorbeelden

Koeien op weg naar de stal nabij natuurgebied De Peel. FOTO ROB ENGELAAR

voldoen. Maar daarbij heeft het kabinet nog wel een hoop werk te doen. Veel landelijke doelen voor de komende jaren liggen al vast. Bij haar eerste plannen voor doelstelling benadrukte minister Wiersma vooral dat doelen wel ‘realistisch en haalbaar’ moeten zijn. Daarmee lijkt ze al voor te sorteren op minder hoge ambities als Nederland niet op schema ligt. “Maar bij duidelijkheid hoort ook dat je niet terug naar Brussel gaat om afspraken weer bij te stellen”, vult WKR-lid Wouter Peters aan.

Het roept de vraag op of het gesprek met boeren over doelen op bedrijfsniveau niet al bij voorbaat erg ongemakkelijk wordt. “De landbouw kan niet van vandaag op morgen veranderen”, erkent Erisman. “Nu met de mestcrisis zien we dat bedrijven in de problemen komen, omdat er vijf of tien jaar geleden geen maatregelen zijn genomen. Klimaatdoelen worden in 2035 alleen maar scherper.”

Bijmengverplichting

En dan is investeren in meer zekerheid voor boeren die duurzame stappen zetten zinvoller dan morrelen aan afspraken. “Dat kan bijvoorbeeld via een bijmengverplichting voor zuivelbedrijven, waarbij bedrijven als FrieslandCampina een steeds hoger percentage duurzaam geproduceerde melk moeten afnemen. Zo’n soort systematiek kun je ook toepassen voor wat supermarkten in de schappen hebben liggen.”

Just met dat soort maatregelen kan verduurzaming voor familiebedrijven wel lonen, denkt Erisman.

standigheden zijn de financiële gevolgen van de overstap voor veel boeren nog te onzeker.”

Het is van belang om juist samen met de agrarische sector tot een helderder perspectief te komen. Drukt ook de Wetenschappelijke Klimaatraad. “Dat zien we alleen het verdienmodel”, bevestigd Erisman. “Het is ook van belang er een duidelijk en consistente

‘De landbouw kan niet van vandaag op morgen

komt, waarbij boeren weten waar ze in 2030 of 2040 aan toe zijn.”

Perspectief betekent ook eigen regie, vindt de WKR. Erisman ziet dan ook best heel in de plannen van

Advies: boeren onmisbaar voor klimaatdoelen, geef ze perspectief

ANP Producties

11-12-24, 02:10

< Delen

DEN HAAG Boeren zijn onmisbaar om de klimaatdoelen te halen, maar het beleid om ze te helpen verduurzamen schiet op alle fronten tekort, vindt de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR). Om daar verbetering in te brengen, moet nodig het vertrouwen tussen boeren en overheid worden hersteld. Dat is „een eerste voorwaarde”, stelt de raad in een advies aan het kabinet.

12 In het nieuws

KLIIMAATRAAD

‘Boer heeft toekomstperspectief nodig’

Het onderlinge vertrouwen tussen overheid en boeren moet verbreed worden, stelt de Wetenschappelijke Klimaatraad.

Maakt aan de slag

11-12-24

De boeren in Nederland zijn overtuikt van de klimaatdoelen, te weten: Maar daarmee hebben ze perspectief nodig. En dat betekent nu, dat de boeren de klimaatdoelen niet alleen moeten zien als een last, maar ook als een kans. De boeren die nu al aan de slag zijn met duurzame landbouw, moeten meer ondersteuning krijgen van de overheid.

De klimaatdoelen, welke er zijn, zijn duidelijk. Het is nu aan de overheid om te zorgen dat de boeren die nu al aan de slag zijn met duurzame landbouw, meer ondersteuning krijgen van de overheid.

De boeren die nu al aan de slag zijn met duurzame landbouw, moeten meer ondersteuning krijgen van de overheid.

Te nat: boeren worstelen met extreem weer, maar stoten zelf nog te veel broeikasgas uit

Door Heleen Ekker · 11 december 2024 · Aangepast: 11 december 2024

RTL Nieuws

Boeren hebben steeds vaker last van weersextremen. Een meerderheid van de akkerbouwers zegt hierdoor vorig jaar inkomensverlies te hebben geleden. Tegelijkertijd blijft de landbouwsector zelf achter bij het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

Presentatie

Bedankt voor
uw aandacht

Volg ons op [wkr.nl](https://www.wkr.nl)

WKR.